

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

GRUNOPOST

Verenigingsblad van de
***Philatelisten Vereniging
Groningen***

Emmastraat 5, 9722 EW Groningen

52e jaargang - nr 4 – sept/okt. 2017

SAFE SAFE DUAL Noderland

Nederland Compleet teksten 2108 t/m 21104 - 1852-heden (excl. AM, WV, ZD & UB) in 4 blauwe "Vekama" 11-ringe banden met **GOUDEN WAPENOPDRUK**

Bestelnr. 21001040
met 4 bijpassende cassettes 784

SAFE Signoscope

De optisch-elektrische watermerkzoeker

testapparaat
Signoscope T1

Transformator

Stofkap

Signoscope 12

Transformator

Batterijen (per stuk)

Bestelnr. 9886

Bestelnr. 0007

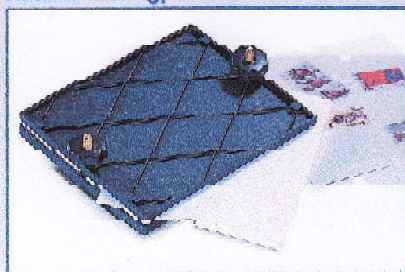
Bestelnr. 9881

Bestelnr. 9875

Bestelnr. 0878

Bestelnr. 9878

SAFE Droogpers

Vervaardigd met versterkt glasvezel.
Inclusief 20 droogbladen en 6 foliobladen.

Droogpers
Droogbladen (20st.)
Folliobladen (20st.)

Bestelnr. 1040

Bestelnr. 1042

Bestelnr. 1044

SAFE PERFOtronic

De **PERFOtronic** laat de juiste
tandlingewaarde zien

PERFOtronic

Inclusief bijbehorende ingebouwde adapter

Bestelnr. 9850

N.B.: Prijlijst op aanvraag.

Heeft één van deze artikelen uw interesse gewekt?

Deze zijn bij ons in de winkel te bezichtigen.

Emmastraat 5 · 9722 EW Groningen

SAFE importeur:

SAFE Nederland / Van Maastricht Coins & Stamps Rotterdam

Duteraloof 02-04 - 3011 HJ Rotterdam

Tel · 010 - 414 30 77 e-mail · m.maastricht@wvs.nl

www.safe-nederland.nl

SAFE

SAFE NEDERLAND

GRUNOPOST

Verenigingsblad van de Philatelisten Vereniging Groningen

Redactie : J.P.A.Tolsma, G.D. v. d. Molen

Opmaak: G.D. v. d. Molen

VERSCHIJNT VIJF MAAL PER JAAR

CENTRUM PHILATELISTEN VERENIGING GRONINGEN

Emmastraat 5, 9722 EW Groningen

Tel. 050 - 525 96 10

Geopend elke woensdag van 10.00 - 16.00 uur

en op zaterdag van 10.00 -12.30 uur

Website: www.philatelist.nl

ISSN: 2211-0925

Contributie: Phil. Ver. Groningen, afd. contributie,
rekening nr.: **NL98INGB0004491102**

Ledenadministratie: E.W. Flentge, Oude Hoflaan 11,
9751 BK Haren, tel. 050 - 534 91 31

52^e jaargang - nr 4 - oplage 425 – september/oktober 2017

Inhoudsopgave:

Blz. 4: Agenda ledenavonden 25 september en 23 oktober 2017

Blz. 5 Veiling 16 september 2017

Blz. 5: Activiteiten in de regio

Blz. 6: Van de voorzitter

Blz. 7: Dodekanesos, een eilandengroep in de Egeïsche Zee

Blz.12: 100 Jaar De Stijl

Blz.20: Advertentie Rietdijk

Blz.21: Advertentie POST NL

Blz.22: De Oktoberrevolutie van 1917

Blz.30: Tentoonstelling in het Scheepvaartmuseum

De ledenavond van september zal worden gehouden op MAANDAG 25 september 2017 in het gebouw van de BSV Selwerd aan de Elzenlaan 72 te Groningen. De vergadering begint om 20.00 uur.

Van 19.00 tot 20.00 uur is er gelegenheid om te ruilen.

Voorafgaande aan de vergadering kunt u de kavels van de kleine veiling inkijken.

AGENDA

1. Opening
2. Notulen van de ledenavond van 22 mei 2017
3. Ingekomen stukken
4. Mededelingen
5. Aanmelding nieuwe leden
6. Filatelistische nieuwtjes
7. Veiling
8. Pauze
9. Lezing door Douwe Jan Dijkstra over: Bijzondere postale kenmerken op brief- en prentbriefkaarten
10. Rondvraag
11. Verloting
12. Sluiting

De ledenavond van oktober zal worden gehouden op MAANDAG 23 oktober 2017 in het gebouw van de BSV Selwerd aan de Elzenlaan 72 te Groningen. De vergadering begint om 20.00 uur.

Van 19.00 tot 20.00 uur is er gelegenheid om te ruilen.

AGENDA

1. Opening
2. Notulen van de ledenavond van 25 september 2017
3. Ingekomen stukken
4. Mededelingen
5. Aanmelding nieuwe leden
6. Filatelistische nieuwtjes
7. Veiling
8. Pauze
9. Filatelistische lezing
10. Rondvraag
11. Verloting
12. Sluiting

Veiling 16 september

Op zaterdag 16 september wordt er weer een veiling gehouden in de achterzaal van het centrum aan de Emmastraat 5 te Groningen.

Op deze veiling worden alleen albums, stockboeken en dozen aangeboden. Bezichtiging van de kavels is mogelijk op

**woensdag 13 september van 10.00 – 15.00 uur en op
zaterdag 16 september van 10.00 tot 13.15 uur.**

De veiling begint om 13.30 uur.

De provisie die wordt geheven bedraagt 12 ½ %. Daarnaast betaalt u € 1,00 tafelgeld per gekochte kavel.

Niet-verkochte kavels zijn nog te kopen op woensdag 20 september tussen 12.30 en 15.00 uur. De inzet wordt dan wel met 1 bod verhoogd.

De veilinglijst staat op de site vermeld.

Activiteiten in de regio

23 sept. 09.30 – 14.30 u	Groningen , Speeltuinvereniging Helpman-Oost, Groenesteinlaan 16, tel. 06-40519110
21 okt. 09.30 – 15.00 u	Winschoten , Speeltuingebouw Bovenburen, Tromplaan 86, tel. 0597-421497
28 okt. 10.00 – 16.00 u	Assen , Hotel Van der Valk, Balkenweg 1, Tel. 050-5033926 ('s avonds)
4 nov. 09.30 – 15.00 u	Drachten , Wijkcentrum De Utwyk, Oude Ambacht 116,
11 nov. 10.00 – 15.00 u	Veendam , Wijkcentrum Dukdalf, De Reede 1,
18 nov. 10.00 – 15.00 u	Appingedam , ASWA-gebouw, Burg. Klauckelaan 16, tel. 0596-624394
18 nov. 10.00 – 16.00 u	Leeuwarden , Sporthal Nijlân, Van Loonstraat 114,
9 dec. 09.30 – 15.00 u	Winschoten , Speeltuingebouw Bovenburen, Tromplaan 86, tel. 0597-421497

Van de voorzitter

Nu de zomer al weer enkele weken op zijn retour is krijgt het verzamelen van postzegels en alles wat daarmee samenhangt, weer de aandacht die het verdient alhoewel de nieuwe uitgiften van Nederland ook in de zomer gewoon door gaan. Uiteraard zijn alle nieuwtjes verkrijgbaar in het centrum aan de Emmastraat.

Misschien weten niet alle leden dat wij ook grote aantallen albums en stockboeken vol met zegels in de verkoop hebben. Daarnaast niet alleen landenverzamelingen maar ook motiefverzamelingen. Het is zeer de moeite waard en voor relatief voor weinig geld kunt u uw verzameling aanvullen dan wel een nieuwe verzameling opzetten.

Een deel van de voorraad albums en stockboeken wordt geveild tijdens de septemberveiling op 16 september a.s. De kavellijst voor deze veiling staat op onze site: www.philatelist.nl. Daar wijst e.e.a. zich vanzelf.

De afdeling Service heeft zich gedurende de zomermaanden niet verveeld. Er werden veel verzamelingen voor taxatie aangeboden en ingekocht waar hopelijk vele leden dankbaar gebruik van kunnen maken.

Zoals u al eerder in de Grunopost hebt kunnen lezen zijn de openingstijden van het centrum:

**op de woensdag van 10.00 – 16.00 uur en
op de zaterdag van 10.00 – 12.30 uur.**

Tot slot wens ik u allen een bijzonder goed postzegelseizoen 2017 – 2018 toe en hoop u te ontmoeten op de veiling op zaterdag 16 september of op de ledenavond op maandag 25 september in de BSV Selwerd aan de Elzenlaan 72.

Jaap Kramer.

N.B. De datum van de decembervergadering is nog niet bekend. Op de derde maandag is de zaal bezet. Zodra de datum bekend is zullen we u hierover informeren.

Dodekanesos, een eilandengroep in de Egeïsche Zee

De Dodekanesos, in het Grieks Δωδεκάνησα, is een Griekse eilandengroep en voormalig departement in het oostelijk deel van de Egeïsche Zee voor de kust van het zuidwesten van Turkije. Deze eilandengroep bestaat uit 12 eilanden. Vandaar de Griekse naam, do-deka = 2 + 10 = 12. De hoofdstad is Rhodos.

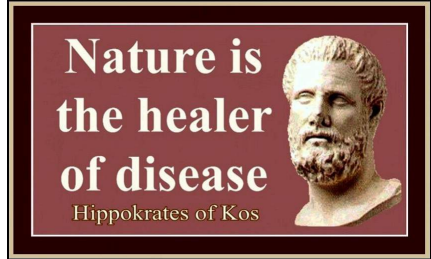
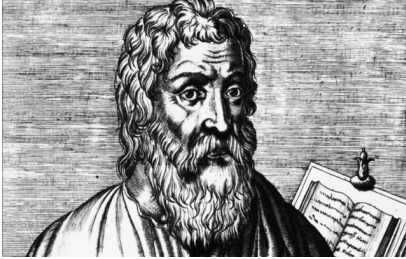

De eilandengroep Dodekanesos

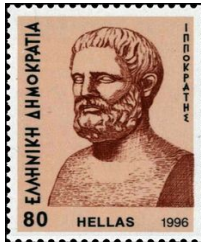

De ruïnes van de Asklepieion op Kos

De twee bekendste eilanden zijn ongetwijfeld Kos en Rhodos. Zij stonden in de oudheid bekend om hun bloeiende beschaving. Kos was in de gehele Hellenistische wereld beroemd om zijn Asklepieion, een aan de god van de genezing Asclepius gewijd tempel- en genezingscomplex. Deze tempel werd gesticht door de grondlegger van de moderne geneeskunde, de arts Hippocrates van Kos. Rhodos was de hoofdstad van een bloeiend handelsimperium.

Hippocrates, penschets, op boekomslag en op postzegels,

de rechterzegel de zogeheten Hippocratesboom op Kos

Hippocrates afgebeeld op een FDC uit Iran

Na de val van het Romeinse Rijk kwamen de eilanden onder Byzantijns bestuur. Dit ging helaas ten koste van de bloeiende handel die instortte. De eilanden werden regelmatig het slachtoffer van Saraceense piraten. In de latere middeleeuwen behielden de Byzantijnen het bestuur over de eilanden maar toch wisten deze zich langzamerhand tot een grote mate van autonomie te ontplooiën. Lokale heersers maakten zich van de macht meester. Soms waren dit Grieken, maar vaak ook Frankische of Italiaanse baronnen, zoals op Astipalaia. In 1309 veroverden de Johannieterridders een groot deel van de huidige Dodekanesos en vestigden ze een kruisvaardersstaat met als hoofdstad Rodos. Zowel op het eiland Rodos als op andere eilanden herinneren de restanten van verdedigingswerken en kastelen aan het bestuur van de Johannieters. In 1522 werd de eilandengroep veroverd door de Osmaanse Turken onder leiding van Süleyman I.

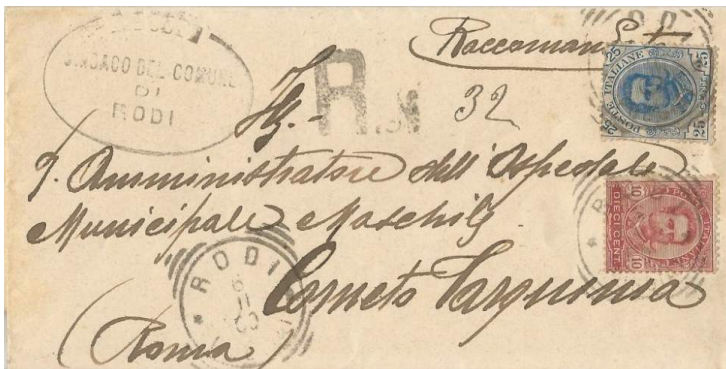

Süleyman I

Totdat ze in 1911 door Italië werden bezet behoorden de eilanden tot het Osmaanse Rijk. Na de Eerste Wereldoorlog, waarin de Turken de zijde van Duitsland hadden gekozen, kwamen de Dodekanesos weer onder Italiaans bestuur. Gebouwen op de eilanden in Italiaanse stijl herinneren nog aan deze tijd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog, waarin Italië de zijde van Duitsland had gekozen, werden de eilanden, toen de rest van Griekenland was bevrijd, bezet door fanatieke Italiaanse fascistten. Zelfs na de capitulatie van Italië en Duitsland bleven de eilanden een door Italië bezet gebied tot de bezetters zich uiteindelijk moesten overgeven. Bij de Vrede van Parijs op 10 februari 1947 werden de eilanden toebedeeld aan Griekenland, waar ze nog steeds toe behoren.

Brief met een, helaas beschadigde, zegel van Rhodos

Rhodos, Britse bezetting 1946 - M.E.F. Voorkant van een aangetekende brief van Rhodos naar Athene, gefrankeerd met Sassone 9 (2) en 10

Op het gebied van de filatelie is met betrekking tot deze eilanden veel materiaal te vinden, zowel als zelfstandig gebied als ook tijdens de bezettingen.

Op deze en de vorige bladzijde enkele van de veelvoorkomende zegels van Rhodos dan wel Rodi, de Italiaanse zegels met de opdruk Rodi

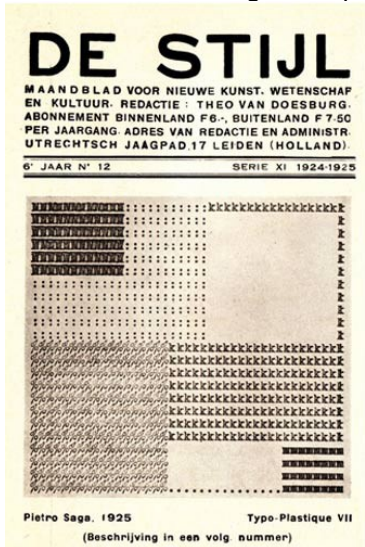

Aangetekend poststuk verzonden vanaf Rhodos

Gerrit van der Molen

100 Jaar De Stijl

De Stijl is een Nederlandse kunstbeweging die genoemd is naar het in 1917 in Leiden opgerichte tijdschrift de Stijl met als belangrijkste medewerkers de beeldende kunstenaars Theo van Doesburg, Piet Mondriaan, Bart van der Leek en de architecten J.J.P. Oud en Gerrit Rietveld. Theo van Doesburg is de centrale figuur in dit geheel. De leden van De stijl streven naar een radicale hervorming van de kunst die vooral bestond uit het gebruik van primaire kleuren gecombineerd met zwart, wit en grijs en een zo eenvoudig mogelijke vormgeving, bij voorkeur met horizontale en verticale lijnen. Het tijdschrift heeft nooit een grotere oplage dan 300 exemplaren gehad en toch heeft het een enorme invloed gehad op de moderne kunst in West-Europa.

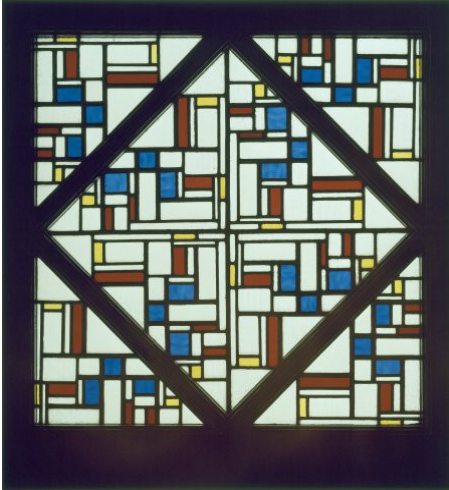

Het maandblad De Stijl

De ontwikkeling van de beweging

In de jaren voor de Eerste Wereldoorlog hield een steeds groter wordende groep kunstenaar zich bezig met vormen van abstracte kunst. Omdat Nederland tijdens WO I neutraal bleef en daarmee afgesloten van bijv. een cultuurcentrum als Parijs, konden de Nederlandse kunstenaars zich wat onafhankelijker ontwikkelen. Piet Mondriaan woonde in Parijs maar was op het moment dat de oorlog uitbrak in Nederland en kon niet meer terug. Daarnaast waren er onder de Belgische vluchtelingen veel kunstenaars met belangstelling voor moderne ontwikkelingen in de kunst. Bij Theo van Doesburg ontstond in deze periode de behoefte een nieuw tijdschrift op te richten met aandacht voor de

abstracte kunst. Op 6 maart 1916 ontmoette hij Piet Mondriaan en een paar maanden later Bart van der Leck. Deze schilders zochten naar manieren om de waarneembare werkelijkheid verder te abstraheren op een beredeneerde manier. Dat was volgens hen alleen te bereiken door streng geometrische vormen als de lijn, de rechthoek en het vierkant toe te passen. Hier wordt de invloed van het kubisme goed zichtbaar. Mondriaan zag daarbij af van het gebruik van kleur maar Van der Leck gebruikte wel kleur: alleen de primaire kleuren rood, geel en blauw.

Theo van Doesburg, glas in lood en "Het geheugen van Nederland"

Toen Van Doesburg in 1916 een gift van fl. 600,-- ontving besloot hij daarvan een tijdschrift voor de groep "bewust abstracten" op te richten. Mondriaan, van der Leck en Antony Kok zegden toe mee te gaan werken. Door de grote papierschaarste tijdens de WOI en het zoeken naar adverteerders kwam het eerste nummer van dat tijdschrift dat de naam *De Stijl* kreeg pas in november 1917 uit. Tot de eerste medewerkers behoorden naast de hierboven genoemde kunstenaars ook de architecten J.J.P.Oud en Jan Wils. Later voegde zich ook de meubelmaker Gerrit Rietveld bij de groep.

Ontwerp voor het City-theater van Jan Wils

In het begin werd in *De Stijl* allerlei werk opgenomen en besproken dat volgens de leden paste in de “bewust-abstracte-beeldende werkwijze”. Dat kon abstract zijn maar ook figuratief. Daarover publiceerden de leden hun opvattingen en leverden kritiek op elkaar.

In de kunstgeschiedenis wordt *De Stijl* als een hechte groep beschreven maar niets is minder waar. De leden kenden elkaar wel maar hadden meestal contact per brief. Mondriaan en Rietveld hebben elkaar bijvoorbeeld nooit in levende lijve ontmoet. Door de presentatie van Van Doesburg die vrijwel alleen de redactie voerde, lijkt het dat *De Stijl* als groep meer betekenis heeft gekregen zowel in Nederland als in het buitenland.

Het Rietveld-Schröderhuis en een Rietveldstoel

Met name de eerste 5 jaren (1917-1922) hadden de leden van de Stijl duidelijk omlijnde uitgangspunten. Door de sociaaleconomische omstandigheden van WO I zagen ze de vernieuwing van de maatschappij als onvermijdelijk en de moderne kunst had daarin een belangrijke taak. Een goed voorbeeld is het werk van de architecten: door de woningnood na WO I moesten de architecten efficiënter en dus soberder gaan bouwen. Het aangewezen materiaal daarvoor was niet langer baksteen en hout maar beton en de ontwerpen vertoonden geen versieringen meer maar er werd op basis van de uitgangspunten van o.a. Mondriaan strak en rechthoekig werk geleverd. Een prachtig voorbeeld daarvan is het Rietveld-Schröderhuis in Utrecht waarbij architecten, meubelontwerpers en schilders samenwerkten. Een mooi voorbeeld van het werk van J.J.P. Oud is het café De Unie aan de Mauritsweg in Rotterdam.

Ondanks het feit dat alle kunstenaars uitgingen van rechte lijnen, rechthoeken en vierkanten ontstonden er meningsverschillen bijv. over het gebruik van kleuren. Bart van der Leek verliet de groep na een conflict met Van Doesburg omdat hij de diagonale lijn in zijn werk introduceerde. Mondriaan moest niets hebben van de verbinding tussen architectuur en schilderkunst. Zo waren er talrijke verschillen in opvatting over de te volgen lijn.

Van Doesburg pleitte in het tweede manifest van De Stijl ervoor om ook de literatuur er bij te betrekken. Die mocht niet traditioneel verhalend zijn maar moest bestaan uit klankdichten, dadaïstische poëzie en abstracte romans. Omdat hij zelf wel inzag dat ook dit weer tot conflicten zou leiden schreef hij zijn artikelen voor *De Stijl* onder het pseudoniem I.K. Bonset, een anagram

van "Ik ben sot" en onder de naam Aldo Camini. Pas na zijn dood werd duidelijk dat hij achter deze pseudoniemen zat.

Victory Boogie-woogie van Piet Mondriaan

Postzegels gewijd aan "De Stijl"

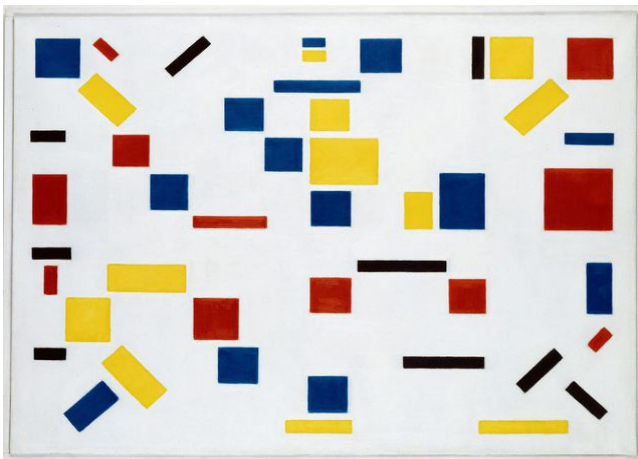

De Unie, J.J.P. Oud

Het gebouw van de Unie

Schilderij van Bart van der Leek

Na omzwervingen door Europa waarbij hij o.a. in Parijs en Berlijn tentoonstellingen van De Stijl organiseerde, kwam van Doesburg terecht bij het Bauhaus in Weimar in de hoop daar een aanstelling als docent te krijgen. Hoewel zijn opvattingen door een groot deel van de kunstenaars daar werden gedeeld kwam het er niet van. Vooral zijn verzet tegen het “ambachtelijke” in de kunst dat teruggreep op de stromingen van voor WO1 was er de oorzaak van dat hij er niet werd benoemd als leraar.

Als schilder volgde Van Doesburg na 1925 weer meer de lijn van Bart van der Leek en ging hij ook de diagonaal in zijn werk toepassen, dit tot grote woede van Mondriaan die hierdoor De Stijl verliet.

Na de dood van Van Doesburg in 1931 stelden de leden van De Stijl nog één keer een nummer samen ter nagedachtenis aan hem. Daaruit bleek dat veel leden toch trouw waren gebleven aan de uitgangspunten van Van Doesburg. Kort samengevat komen die hier op neer:

- Het terugbrengen van kunstwerken en ontwerpen tot hun meest elementaire vormen
- Weloverwogen asymmetrische composities en ontwerpen
- Toepassing van onvermengde primaire kleuren en de neutrale kleuren wit, grijs en zwart
- Kunstwerken en ontwerpen uitsluitend in vlakken en lijnen in horizontale en verticale richting.

De ontwerpers van het postzegelvelletje René Put en Brigitte Gootink hebben zich in grote lijnen wel aan deze uitgangspunten gehouden en in de teksten op het velletje een aantal principes van de Stijl toegelicht.

De werken van De Stijl zijn over de hele wereld verspreid maar een belangrijk deel is in Nederland te zien. Het gemeentemuseum in Den Haag heeft een permanente tentoonstelling van de Stijl en een grote collectie Mondriaans. In het Stedelijk Museum in Amsterdam is veel werk van Rietveld en Van Doesburg te zien en in het Rijksmuseum is een afdeling gewijd aan de Stijl. In het Centraal Museum in Utrecht is een grote verzameling meubels te zien en het heeft als dependance het Rietveld-Schröderhuis in beheer.

John Tolsma

Lit. Theo van Doesburg – Manifest de Stijl 1 en 2, 1918 en 1927

D.Wintgens Hötte – Van Doesburg & the international avant-garde. Constructing a new world
Londen, 2009
Wikipedia

Rietdijk

A° 1919

Postzegel- en Muntveilingen

- Een betrouwbare taxatie van uw verzameling?
- Een hoge opbrengst via een internationale veiling?
- Een gedegen en correcte afwikkeling van uw levenswerk?

Laat **Rietdijk** uw partner zijn!

In **april** en **november** telkens een grote postzegelveiling en in **juni** en **december** telkens een grote muntveiling.

Wij zijn doorlopend op zoek naar **postzegels** en **munten**!

Voor **grote** inzendingen komen wij graag naar u toe!

Bel: **070-364 79 57**

of mail: **info@rietdijkveilingen.nl**

Adres Noordeinde 41 (schuin t.o. paleis)
2514 GC 's-Gravenhage

Telefoon **070-364 79 57** (postzegelveiling)
070-364 78 31 (muntveiling)

Fax 070-363 28 93

Internet www.rietdijkveilingen.nl

E-mail info@rietdijkveilingen.nl

Postzegels verzamelen
een hobby
voor alle leeftijden

De Oktoberrevolutie van 1917

In de Grunopost van mei 2017 hebt u het gebeuren over de Februarirevolutie in Rusland kunnen lezen. Deze revolutie betekende het einde van de regering van de familie Romanov, de tsaren van Rusland. Er werd toen een regering ingesteld en de republiek Sovjet ontstond.

Evenals de Februarirevolutie vond de Oktoberrevolutie plaats in Petrograd, het huidige Sint Petersburg, en wel, volgens de Juliaanse kalender, op 24 oktober 1917. Volgens de Gregoriaanse kalender was de datum van de revolutie 7 november 1917. Enkele maanden na de revolutie werd de Juliaanse kalender afgeschaft en de Gregoriaanse kalender standaard. Dit hield in dat vanaf dat moment de data in heel Europa en daar buiten dezelfde waren. Sindsdien wordt deze revolutie herdacht op 7 november. Voor zover er in dit artikel data staan vermeld gebruik ik de Juliaanse kalender. Dat bespaart een hoop rekenen en voorkomt een vergissing in de datum.

Bij de Oktoberrevolutie in Petrograd werd de voorlopige Russische regering afgezet en kregen de Bolsjewieken de macht. Volgens Leon Trotski namen van de kant van de Bolsjewieken hooguit 25.000 tot 30.000 mensen deel aan Oktoberrevolutie. Toen de revolutie niet door iedereen werd erkend buiten Petrograd, volgden de Russische Burgeroorlog (1917-1922) en daarna de oprichting van de Sovjet-Unie in 1922.

Voorgeschiedenis

Zoals al omschreven in de Grunopost van mei brak, mede door onvrede over de prestaties van Rusland in de Eerste Wereldoorlog, brak de Februarirevolutie van 1917 uit, waarbij tsaar Nicolaas II werd afgezet. Hierna werd de Voorlopige Regering gevormd. Daarnaast werden er sovjets en fabriekscomités opgericht. Vladimir Lenin, de leider van de bolsjewieken die al jaren in ballingschap leefde in het buitenland, werd in april 1917 Rusland binnengesmokkeld door de Duitsers, die dit als een mogelijkheid zagen zo mogelijk Rusland te verzwakken. Daags na zijn aankomst op het Finlandstation in Petrograd verkondigde Lenin zijn zogeheten aprilstellingen:

- alle grond aan de boeren
- alle macht aan de sovjets
- alle fabrieken aan de arbeiders
- vrede met Duitsland.

In juni 1917 kwam het Eerste AI-Russische Congres van Sovjets bijeen met meer dan 800 afgevaardigden, bestaande uit 285 sociaal-revolutionairen, 248 mensjewieken en 105 bolsjewieken.

Enkele zegels met Lenin

In juli probeerden de bolsjewieken de macht over te nemen maar dat mislukte. Er werden enkele kopstukken gevangengenomen en Lenin vluchtte naar Finland. In september probeerde de opperbevelhebber van het Russische leger, generaal Lavr Kornilov, via een staatsgreep aan de macht te komen en een rechtse militaire dictatuur in te voeren. Kerenski, die op dat moment de president was, deed een beroep op de sovjets, inclusief de bolsjewieken. De monarchisten waren tegen Kerenski en veel liberalen waren ook niet bereid om hem te steunen.

Vorbereidingen

Lenin wilde de staatsgreep plegen voordat de opening van het Tweede Al-Russische Congres van Sovjets op 20 oktober had plaats gevonden. Veel leden van het Centraal Comité van de bolsjewistische partij wilden wachten met de staatsgreep totdat het Tweede Al-Russische Sovjetcongres haar steun uitsprak voor een opstand tegen de Voorlopige Regering. Op 29 september schreef Lenin een brief aan diegenen die wilden wachten tot het congres en hij noemde hen "*zielige verraders van de proletarische zaak*" en wilde vóór het Sovjetcongres de opstand beginnen zodat hij de regering van de bolsjewistische partij negatief kon afschilderen om te voorkomen dat het Sovjetcongres zou kunnen kiezen voor een coalitieregering van sociaal-revolutionairen, mensjewieken en bolsjewieken. Lenin dreigde om uit de partijleiding te stappen als het partijbestuur niet instemde met de start van de opstand voor dat het Tweede Al-Russische Sovjetcongres bijeen zou komen.

Bij de vergadering van het Centraal Comité op 10 oktober waren slechts 12 van de 21 leden van het Centraal Comité aanwezig. Bij deze vergadering werd besloten tot het uitvoeren van de staatsgreep voor de opening van het Al-Russische Sovjetcongres. Dit besluit werd genomen met 10 stemmen voor en twee stemmen tegen. Na 10 oktober werd zonder vermelding van reden de bolsjewistische partijconferentie van 17 oktober geannuleerd. Kamenev en Zinovjev zagen het annuleren van de bolsjewistische partijconferentie als een truc van Lenin om zijn coupplannen door te drukken, want er waren aanwijzingen dat de meerderheid van de bolsjewieken tegen een gewapende opstand waren. Ook waren zij boos dat slechts 12 van de 21 leden van het

Centraal Comité dit besluit hadden genomen zonder de afwezige leden te raadplegen.

Op 18 oktober uitte Kamenev zijn kritiek in de krant *Novaja zjizn* van Maksim Gorki: “Op dit moment zou de ontketening van een gewapende opstand voor het begin en onafhankelijk van het sovjetcongres een ontoelaatbare en zelfs fatale stap zijn voor het proletariaat en de revolutie.” Dit artikel zorgde voor de toename van geruchten over een bolsjewistische staatsgreep. Lenin was woedend op Kamenev en Zinovjev die openlijk praatten over een bolsjewistische staatsgreep. Hij schreef brieven dat beiden uit de partij zouden moeten worden gezet. Door deze gepubliceerde brieven van Lenin werden de autoriteiten bang en werd het AI-Russische Sovjetcongres uitgesteld tot 25 oktober.

Trotski, op de middelste foto rechts naast het spreekgestoelte

Het *Militair Revolutionair Comité* (MRC) werd opgericht met daarin drie bolsjewieken en twee linkse sociaal-revolutionairen. Volgens Trotski waren de twee linkse sociaal-revolutionairen niks anders dan “camouflage” om te verhullen dat de opstand een partijsamenzwering was. De twee linkse sociaal-revolutionairen waren niet eens aanwezig bij de MRC-bijeenkomst in de eerste uren van 25 oktober waar werd besloten tot het begin van de staatsgreep. Het MRC nam op 21 oktober het bestuur van het Petrogradse garnizoen over, waardoor de militaire staf er geen macht over had. Door de opmars van de Duitsers wilde de Voorlopige Regering een deel van het Petrogradse garnizoen naar het front sturen, maar het garnizoen weigerde dit. Op 23 oktober kreeg het MRC de steun van het militaire personeel van de Petrus- en Paulusvesting.

De Oktoberrevolutie

Volgens onze huidige kalender begon de machtsovername door de Bolsjewieken vroeg in de nacht van 8 november 1917. Maar volgens de Juliaanse kalender was het in Petrograd 26 oktober. Daarom kreeg deze revolutie dan ook de naam “Oktoberrevolutie”.

Toen het donker werd op 24 oktober zetten de bolsjewieken wegversperringen op en patrouilleerden met pantserwagens. In de vroege ochtend van 25 oktober hadden de bolsjewieken de treinstations, telefooncentrale, elektriciteitscentrale, postkerken, telegraafkantoren en de nationale bank overgenomen. De Voorlopige Regering verschanste zich in het Winterpaleis van de tsaren. Lenin ging naar het Smolny-instituut, waar het Sovjetcongres zou plaatsvinden, maar daar werd hem de toegang ontzegd door de bewaking, omdat hij zijn pasje was vergeten. Toch wist hij naar binnen te glippen door mee te lopen met een grote groep binnenkomers. Lenin wilde voor de opening van het Tweede Al-Russische Sovjetcongres de macht hebben, zodat het congres de staatsgreep als een voldongen feit moest accepteren. De communistische coupplanners bestormden het Marinskopaleis omstreeks twaalf uur om het voorlopige parlement te verdrijven.

Het winterpaleis nu en tijdens de opstand

Het MRC moest de bestorming van het Winterpaleis – waar de Voorlopige Regering zat – eerst uitstellen tot drie uur 's middags, daarna tot 6 uur 's middags en later tot een niet nader te noemen tijd. De aanval op het Winterpaleis zou beginnen na een schot vanaf de Petrus-en-Paulusvesting, maar op het laatste moment kwamen de bolsjewieken er achter dat de aanwezige kanonnen niks anders waren dan museumstukken die niet konden schieten. Het plan was dat er ook een rode lantaarn zou worden gehesen om het begin van de beschieting aan te geven, maar er was geen rode lantaarn. Premier Kerenski had versterkingen opgeroepen maar die kwam er niet. Door gebruik te maken van een wagen van de Amerikaanse ambassade met daarop Amerikaanse vlaggen kon Kerenski alle blokkades van de Bolsjewieken zonder problemen passeren en ontvluchten.

De bewaking van het Winterpaleis was slecht. Verschillende zijdeuren van het paleis werden niet bewaakt. Het paleis werd aanvankelijk verdedigd door

3.000 soldaten, maar door een tekort aan voedsel, munitie en moraal liep dat aantal al snel terug tot 300. Omdat de normale telefoonlijnen naar het Winterpaleis door de bolsjewieken waren doorgesneden kon men alleen nog gebruik maken van een geheime lijn naar de zolder van het ministerie van Oorlog. Het gebouw was inmiddels ingenomen door de bolsjewieken, maar die wisten niet dat er een jonge officier op zolder zat die berichten van de Voorlopige Regering verstuurde.

De 300 leden van de stadsdoema marcheerden naar het Winterpaleis als protest tegen de staatsgreep. De stadsdoemaleden werden staande gehouden in de buurt van het Kazanplein door bolsjewistische wachtposten die hen dreigden in elkaar te slaan. Daarop besloten de leiders om terug te keren naar de stadsdoema. Om tien over half tien schoot de kruiser *Aurora* een losse flodder af. Na een gevecht van bijna vijf uur had de regering geen andere keus meer dan zich over te geven.

De kruiser Aurora

De Petrus-en-Paulusvesting

Rond twee uur 's nachts kwamen de communisten de ministerraadkamer van het Winterpaleis binnen en arresteerden de aanwezige ministers. Toen de

bestormers erachter kwamen dat Kerenski er niet meer was, riepen een aantal bolsjewieken om alle ministers dood te steken, maar hun leider Vladimir Antonov-Ovseenko voorkwam deze liquidatie. De ministers werden in de Petrus-en-Paulusvesting gevangen gezet. In de vroege morgen van 27 oktober, om vijf uur, kwam de macht in handen van de Raad van Volkscom-missarissen met Lenin als voorzitter en daarmee als leider van Rusland.

Moskou en het overige gebied van Rusland

Op 29 oktober stelde de vakbond voor het spoorwegpersoneel (Vikzjel) een ultimatum aan de bolsjewieken, waarin stond dat de bolsjewieken gesprekken moesten openen met de sociaal-revolutionairen en mensjewieken voor het vormen van een coalitieregering. De Vikzjel dreigde om het gehele treinverkeer stil te leggen als de bolsjewieken niet aan deze eis voldeden, waardoor transport van voedsel en brandstoffen stil zouden liggen. Honderden soldatenvergaderingen, boerensovjets en fabriekscomités stuurden petities ter ondersteuning van de eis van Vikzjel.

Kerenski zocht steun van het leger, maar alleen generaal Pjotr Krasnov stelde achttien compagnies ter beschikking van het *Comité voor de Redding van Rusland en de Revolutie* die was opgericht door Kerenski en de rechtervleugel van de sociaal-revolutionairen. De andere legeronderdelen hadden geen vertrouwen in zowel Kerenski als de bolsjewieken en deze legeronderdelen waren bang dat de strijd tegen de bolsjewieken zou leiden tot verzwakkingen van het front, waardoor Rusland zichzelf niet meer kon verdedigen tegen de Duitsers.

Nadat op 7 en 8 november (Juliaanse kalender) Petrograd in bezit was genomen duurde het nog tot 16 november dat de situatie voor de coupleggers veilig was. Maar ook Moskou moest worden overgenomen op de volgelingen van de tsaar. De zogeheten "jonkers", die voor het merendeel de stadsdoema (gemeenteraad) beheersten boden heftige tegenstand. Op 9 november gingen de jonkers over tot een tegenaanval. Helaas voor hen had dit weinig succes en moesten ze zich uiteindelijk op 14 november overgeven.

De zwaarste strijd werd geleverd bij het Kremlin. Het Kremlin werd op 27 oktober heroverd door de loyale troepen. Op 29 oktober waren de bolsjewistische troepen teruggeslagen tot een paar fabriekswijken. Het MRC in Moskou was blij dat er onderhandelingen werden begonnen door de Vikzjel op 29 oktober. Het vooruitzicht van de bolsjewieken verbeterde toen het offensief van de troepen van Kerenski tot stilstand kwam. Hierdoor verzwakten de mensjewieken en sociaal-revolutionairen hun eisen tijdens de onderhandelingen. De laatste eis van de mensjewieken en rechtse sociaal-revolutionairen was dat het Tweede Al-Russische Sovjetcongres werd aangevuld met leden

van de stadsdoema's, boerensovjets en de vakbonden, daarnaast dat Lenin en Trotski niet in een coalitieregering mochten komen. Toen de bolsjewieken in Moskou opnieuw het Kremlin belegerden, verwierpen de bolsjewieken het compromis. Lenin pleitte er voor om met de onderhandelingen van de Vikzjel verder te gaan als *“een dekmantel voor de militaire operaties”*.

Herdenking van de machtsovername op diverse zegels

Op 27 oktober was er een landelijk decreet door de bolsjewistische regering uitgebracht dat censuur oplegde aan de pers kranten van de oppositie mochten niet meer verschijnen. Op 4 november namen vijf leden uit het bolsjewistische Centraal Comité ontslag vanwege de perscensuur en de weigering van Lenin om een coalitieregering te vormen. Zij publiceerden een open brief in de krant Izvestia. In dezelfde editie stond ook de ontslagbrief van vijf volkscommissarissen en zes andere prominente bolsjewistische leiders die schreven dat zonder een coalitieregering de situatie zou leiden tot een *“politieke terreur”* en vervolgens *“tot het ontstaan van een regime dat aan niemand meer verantwoording schuldig was en tot de vernietiging van de revolutie en van het land.”*

De gesprekken onder leiding van de Vikzjel werden op 6 november afgebroken. Lenin eiste de arrestatie van de Vikzjelleiders. Lenin gooide alle aanhangers van de lijn van Kamenev uit het Centraal Comité en de overgebleven leden moesten het ultimatum tegen de Vikzjel ondertekenen.

Rusland wordt het eerste communistische land ter wereld.

Op de dag van de Oktoberrevolutie, 9 november 1917, werd door het Tweede Al-Russische Sovjet-congres de eerste Sovjetregering aangesteld. Deze regering kreeg de naam *“Raad van Volkscommissarissen”* met Lenin als voorzitter. Dit betekende dat hij de eerste minister-president van Rusland was geworden. Bekende namen van zijn naaste medewerkers waren onder andere: Aleksej L. Rykov, volkscommissaris van binnenlandse zaken;

Lev Trotski, volkscommissaris van buitenlandse zaken;
Jozef Stalin, volkscommissaris van nationaliteitsvraagstukken.

Stalin en Lenin op postzegel

Met een nog voorlopige regering van Rusland hiermee een Sovjetrepubliek geworden. De nieuwe regering had slechts één week nodig om zijn gezag in het hele land te vestigen. Na vele strubbelingen en vergaderingen werd uiteindelijk op 10 juli 1918 officieel de RSFSR (de Russische Socialistische Federatieve Sovjetrepubliek) gesticht. Dit betekende echter niet dat alles nu in kannen en kruiken was. Tijdens het voorlopige bewind van had Kerinski al toegestaan dat op 1 juli 1917 de Oekraïne een autonome status kreeg. Na de Oktoberrevolutie wilde Oekraïne volledige zelfstandigheid. Uiteindelijk kreeg het land die op 22 januari 1918 terwijl officieel de vrede met Rusland werd getekend op 9 februari daarna. Op 15 maart 1918 vond weer een vergadering plaats waarin vele verhitte discussies werden gehouden. Uiteindelijk werd ingestemd met het afstaan van Finland, de Baltische gebieden, Polen en de Oekraïne.

Het communisme rukte verder op. Na een strijd van nog twee jaren was het pleit eindelijk beslecht. Bij de slag aan de Weichsel, ook wel “Het wonder aan de Weichsel” genoemd was Rusland definitief gescheiden van het westen en een communistische staat geboren.

Gerrit van der Molen

Lit.: diverse artikelen uit Wikipedia;

diverse boeken over deze historische gebeurtenissen;

motief verzameling: de belangrijkste personen en gebeurtenissen van de twintigste eeuw

motief-verzameling postzegels: de belangrijkste personen en gebeurtenissen van de twintigste eeuw.

Tentoonstelling in het Scheepvaartmuseum

De formaten zijn in ongeveer de juiste verhouding weergegeven.

Op 8 juli a.s. opent het scheepvaartmuseum aan de Brugstraat 24 in Groningen een tentoonstelling over thee- en koffiebranderijen in Friesland en Groningen. Enige tijd werd er een mini-tentoonstelling m.b.t. Tiktak gehouden en ik was benieuwd hoeveel zegels er van Tiktak waren. Er bestaan echt heel veel reclame-items zoals sleutelhangers, speldjes, blikken en promotieartikelen uit de winkels, maar geen zegels. Ik ben toen gevraagd met mijn reclamezegels aan de komende tentoonstelling mee te doen. Het gaat uit van het museum "Het Behouden Blik" in Uithuizermeeden.

Het is nog niet helemaal duidelijk hoe mijn zegels worden geëxposeerd. Het zou kunnen dat alleen scans te zien zijn. De tentoonstelling duurt tot 12 november en vanaf 28 juli is er iedere vrijdagmiddag iemand die uitleg kan geven.

Wouter Rosenbaum

POSTZEGELVEILING 'LEOPARDI'

Postbus 176
7440 AD NIJVERDAL
Kantooradres:
Rijssensestraat 203B
7441 AD NIJVERDAL
TELEFOON 0548-655855
E-MAIL: info@leopardi.nl

Elske twee maanden een grote veiling
in onze EIGEN VEILINGZAAL
Rijssensestraat 203B te Nijverdal

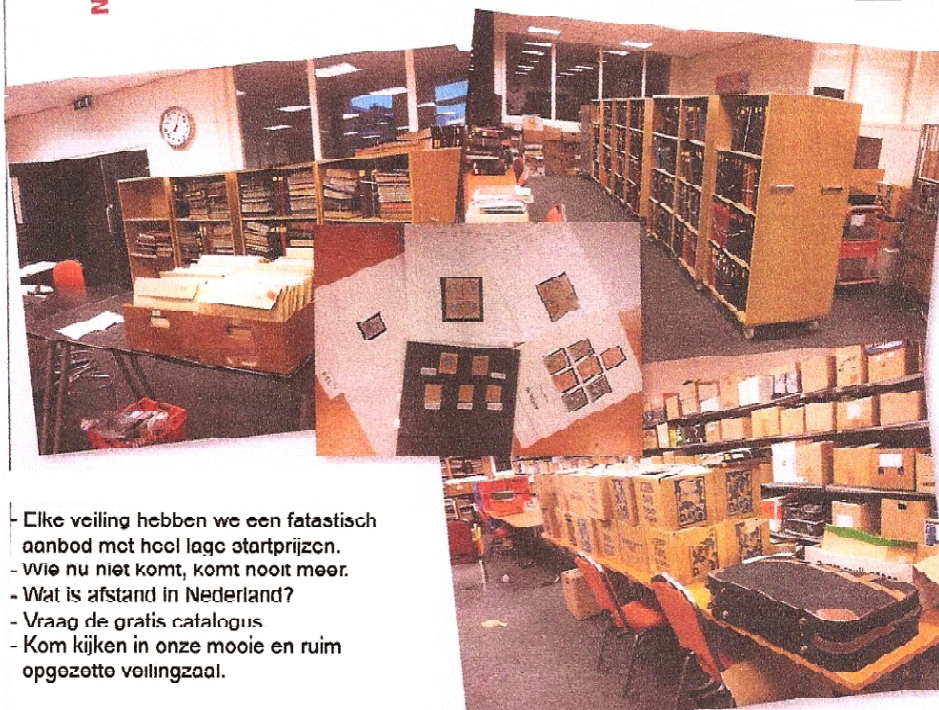
- **KIJKDAGEN:** Maandag tot en met vrijdag van 10.00 tot 16.00 uur.
Zaterdag van 08.30 tot 12.30 uur.
- **VEILING:** Zaterdag van 11.00 tot 12.30 de z.g. "kleine kavels"
en vanaf 13.30 uur de verzamelingen, partijen en dozen.
- Vraag de **GRATIS CATALOGUS!**

Tevens renteloze voorschotten op grotere collecties.

W.V. Leopardi, filatelistisch makelaar en beëdigd taxateur.

Nu ook op internet: www.leopardi.nl

- Elke veiling hebben we een fantastisch aanbod met heel lage startprijzen.
- wie nu niet komt, komt nooit meer.
- Wat is afstand in Nederland?
- Vraag de gratis catalogus
- Kom kijken in onze mooie en ruim opgezotto veilingzaal.

CORINPHILA VEILINGEN

PARTNER IN THE GLOBAL PHILATELIC NETWORK

Voorfilatelie

Postzegels

Poststukken

Prentbriefkaarten

Munten/penningen

Waardepapieren

UW VERZAMELING IN VERTROUWDE HANDEN
BEL OF E-MAIL ONS VOOR EEN VRIJBLIJVENDE TAXATIE OF ADVIES

Mortelmolen 3 · 1185 XV Amstelveen
Tel. 020 - 624 97 40 · info@corinphila.nl

WWW.CORINPHILA.NL